

موضوع : مرمت و احیاء بنای خانه عطاری

گردآورنده : مسعود رجب زاده اردلی دانشجوی کارشناسی ارشد معماری

Masoud_mr71@yahoo.com

چکیده

هدف از این تحقیق آسیب شناسی ، حفاظت و احیاء یک بنای از یاد رفته است که می توان با احیاء این بنا قدمی نو در این راستا و ارائه الگویی ، تا مردم به روی آوردن به بافت های قدیمی و نوسازی در آن ترغیب شده و قصد بر آن است که محلی جهت حضور مردم در حفظ و استفاده از بنای مذکور و انگیزه جهت فعالیتهای آینده شکل گیرد.

کلید واژه

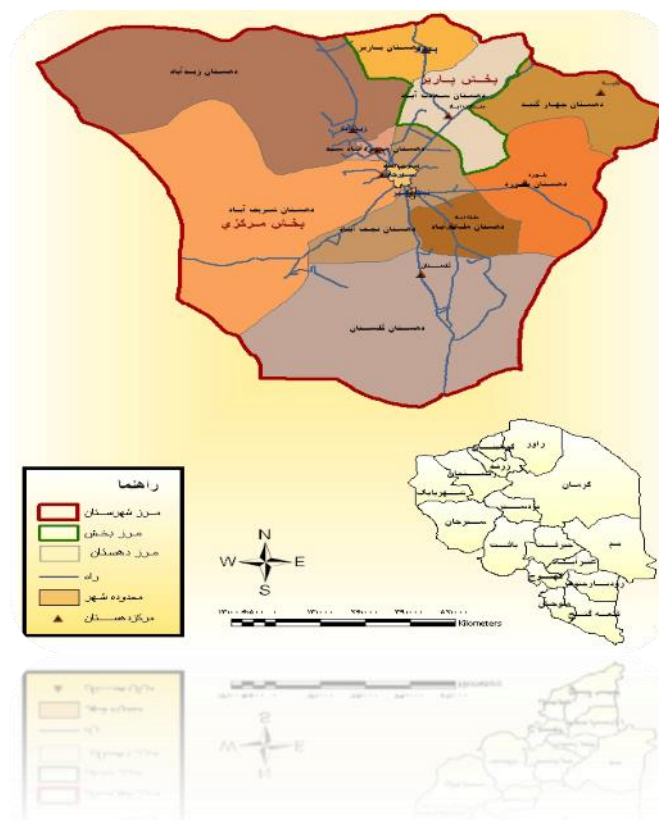
شناخت . آسیب شناسی . حفاظت . طرح مرمتی . احیاء

مقدمه

بررسی موقعیت استان کرمان در کشور

استان کرمان با مساحتی حدود ۱۸۱۷۱۶ کیلومتر مربع میان استان‌های خراسان، یزد، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و فارس محصور شده است. این استان با در بر گرفتن ۱۱/۵ درصد از مساحت کشور، بخش وسیعی از پیکر جنوب شرقی فلات مرکزی ایران را می‌پوشاند. کرمان از ۱۶ شهرستان بافت، بردسیر، بم، جیرفت، راور، رفسنجان، رودبار جنوب، زرنده، سیرجان، شهر بابک، عنبرآباد، قلعه گنج، کرمان، کوهبنان، کهنوج و منوجان تشکیل شده است. این استان محل تلاقی رشته کوه‌های مرتفع زاگرس و مرکزی ایران است و این تلاقی میان بلندی و پستی، ناحیه کوهستانی و کویری، گرمی و سردی، ویژگی‌های محیطی ویژه‌ای را برای استان کرمان ایجاد کرده است، به همین دلیل کرمان سه اقلیم کویری و حاشیه کویری، گرمسیری - سردسیری و کوهستانی را داراست.

سیرجان شهری است با حدود سیصد هزار نفر جمعیت در جنوب شرقی استان کرمان که بر بلندترین دشت ایران (دشت ابراهیم‌آباد) جای گرفته و آب و هوایی گرم و خشک دارد.

قدمت شهر سیرجان بر اساس شواهد و مستندات تاریخی به قبل از تاریخ می‌رسد. نگاره‌هایی که بر سینه‌ی سنگهای تپه‌ی تاریخی شاه فیروز (۱۲ کیلومتری سیرجان فعلی) مشاهده می‌شود نشان دهنده این است که انسان شکارگر حدود ۸۰۰۰ سال پیش تصویر حیواناتی را که شکار می‌کرده بر روی صخره‌ها نقاشی می‌کرده است. این

تصاویر که در قسمت غربی این تپه دیده می‌شوند مربوط به عصر حجر هستند. بنا به نوشته‌ی مورخان، عصر حجر ۸۰۰۰ سال قبل پایان می‌یابد.

شهرستان سیرجان با وسعت حدود ۱۶۱۱۵/۰۲ کیلومتر مربع معادل ۸ درصد مساحت استان را به خود اختصاص داده است. این شهرستان در شرق استان قرار گرفته و از شمال به شهرستان‌های رفسنجان و شهربابک از جنوب به استان هرمزگان از شرق به شهرستان‌های بافت و بردسیر و از غرب به استان فارس محدود شده است. این شهرستان دارای ۴ مرکز شهری، ۲ بخش، ۱۰ دهستان و ۸۱۶ آبادی دارای سکنه است.

فرهنگ و هنر

سیرجان از لحاظ فرهنگ و ادب در جایگاه مناسبی قرار گرفته است و مردان و زنان کارآمد زیادی را به این مرزبوم تقدیم کرده است که میتوان به شخصیت‌های شهیری از جمله محمد ابراهیم باستانی یاریزی، طاهره صفار زاده، محمد حسن زیدآبادی (نبی السارقین) و... اشاره کرد از شاعران و نویسندگان جوان سیرجان میتوان محمد آذرگون و... را نام برد.

پیشینه تاریخی و گردشگری

تاریخچه و وجه تسمیه نامگذاری: سیرجان بعد از اسلام و تا اواسط قرن دهم میلادی شهر عمده و مرکز ایالت کرمان بوده که شیراجان هم گفته شده است. سیرجان تقریباً در هشت کیلومتری مشرق شهر جدید سعید آباد قرار داشته و در آن زمان والی کرمان نیز در همین محل مستقر بوده است. نام سیرجان در اصل سیرگان بوده و بنای آن را به بهمن پادشاه اشکانی نسبت می‌دند و در استیلای عرب آن را معرب کرده و سیرجان نامیدند.

اقلیم

- ایستگاه‌های هواشناسی سیرجان :

بر اساس داده‌های بدست آمده از اداره کل هواشناسی استان کرمان، شهرستان سیرجان دارای یک ایستگاه سینوپتیک است که ارتفاع آن از سطح دریا ۱۷۳۹ متر می‌باشد و در شهر سیرجان استقرار یافته است. همچنین ۱۶ ایستگاه بارانسنجی در نقاط مختلف این شهرستان پراکنده است. بر این اساس، به دلیل نزدیکی روستای محمدیه به شهرستان سیرجان و همچنین عدم وجود ایستگاه سینوپتیک در این روستا که سبب می‌شود نتوان اطلاعات اقلیمی صحیحی را بدست آورد، اطلاعات اقلیمی روستای محمدیه بر مبنای داده‌های آماری ایستگاه هواشناسی سیرجان استخراج می‌گردند.

- بارندگی :

بارندگی یکی از مهم ترین پارامترهای اقلیمی به شمار می رود. این پارامتر در نواحی خشک و کم یزرع از تغییرات شدید برخوردار است. یکی از شاخص های شدید سالانه بارندگی در نواحی جنوب حاره که نواحی کویری را نیز در بر می گیرد، وجود تغییرات شدید سالانه بارندگی است.

- دمای هوا :

به منظور تعیین ویژگی های دمای منطقه سه پارامتر اصلی دما، میانگین حداکثر، حداقل و متوسط روزانه، با توجه به یک دوره آماری ۲۲ ساله مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به داده ها، حداقل دما در دی ماه ۰/۵- درجه سانتیگراد و حداکثر آن در تیر ماه ۳۶/۹ درجه سانتیگراد بوده است. متوسط سالانه حداکثر دما ۲۹/۷ درجه سانتیگراد و متوسط سالانه حداقل آن ۳/۳ درجه سانتیگراد می باشد که حاکی از آن است که زمستان های منطقه سرد و تابستان های آن گرم می باشد.

- باد :

براساس آمار ایستگاه سیرجان وزش بادهای جنوب شرقی در منطقه دارای نقش غالب بوده و کمترین تعداد باد از شرق شهرستان می وزد. همچنین بعد از باد های جنوب شرقی به ترتیب بادهای غرب، جنوب غربی، شمال غربی دارای بیشترین تعداد وزش بوده و از مهمترین بادهای به شمار می روند.

- تیپ اقلیمی :

آب و هوای شهرستان سیرجان به طور کلی آب و هوای کویری سرد و خشک در زمستان، گرم و خشک در تابستان است. بر این اساس آب و هوای منطقه از نوع آب و هوای بیابانی می باشد.

- حوضه های آب خیز :

شهرستان سیرجان در محدوده حوضه آبریز ابرقو - سیرجان و زیر حوضه کویر سیرجان و فطروئیه قرار دارد. مساحت کل حوضه سیرجان در حدود ۱۲۵۲۷ کیلومتر مربع است که ۶۸۵۳ کیلومتر مربع آن را دشت و بقیه را ارتفاعات تشکیل داده اند.

دسترسى بنا در شهر

در بخش غربی شهر خیابان فردوسی ، بعد از تقاطع ولی عصر و فردوسی سمت راست می باشد و از خانه های اعیانی به جا مانده از دوره پهلوی اول می باشد.

محله ۱۵ خرداد:

محله مذکور از شمال به خیابان خواجه، از غرب به محدوده باغات، از جنوب به فلکه سنایی و از شرق به خیابان ولی عصر محدود می شود .

وجه تسمیه و تاریخچه :

خانه عطاری با یک بافت منسجم در زمره خانه های اعیانی شهر قدیم بشمار می رفته است وراثت مالک اصلی امروزه بنام خانواده عطاری متولین صاحب نام شهر بوده در اواخر حکومت پهلوی میزبان رضا شاه بوده و بهمین سبب این مجموعه نام خانه عطاری را بخود گرفته است. بنا چنانکه اشاره شده از جمله ابنیه مسکونی است که در دوره پهلوی اول احداث گردیده است.

گزیده ای از عناصر شاخص محله:

خانه صدر زاده و چند خانه قدیمی دیگر، مجتمع مسکونی آفتاب، صدف و... مسجد امام حسین

شناخت کالبدی بنا:

در این حالت عمارت در محوطه فضای باغ قرار گرفته و توسط عناصر طبیعت احاطه شده است این گونه از باغ سازی را به دو گونه می توان تقسیم بندی نمود یکی مسکن اغنیا و امرا و دیگری عمارت موجود در باغ های عمومی که به عنوان گردشگاه مردم مورد استفاده قرار می گیرند. این نوع باغ غالبا طرحی ساده داشته که با بهر گیری از فرم های ساده هندسی شکل گرفته است سادگی فرم سبب می شد تا توجه ناظر از سمت ساخته های انسان به سوی عناصر طبیعت و جلوه های آن معطوف گردد. بنای اصلی یا کوشک را معمولا در مرکز و بالای باغ بنا می کردند و محوطه باغ اکثرا به سطوح هندسی ساده (مربع یا مستطیل) تقسیم می شد که مقسم اصلی جوی های آب روان بود. در این حالت عناصر طبیعی در ساختمان محاط می شدند. این ویژگی غالبا خاص منازل مسکونی اعم از کوچک و بزرگ بوده است که بنا به وسعت زمین و فراخور توانایی صاحبخانه گستردگی متغیری داشته است. در این حالت فضای باغ خصوصی بوده است. ویژگی های بارز فضای باز اختصاصی مرتبط با واحدهای مسکونی بهر گیری از نظمی هندسی بوده که از فرم های ساده و آشنا سود جست و نهایتا فرم و فضایی آشنا-خوانا با هویت- ساده و متوازن را به وجود آورده اند که در این فضا کمتر نشانی از پیچیدگی گمراه کننده دیده می شود. طراح در این نوع معماری در پی ایجاد فضایی بوده که مأمّن ساکنین خانه باشد و محیطی آرام را برای آنان و زندگی روزانه شان به وجود آورد-شاید اقلیمی را تلطیف نماید-خشونت مصنوع انسان را تعدیل کند و در عین سادگی کاراترین عملکرد را ارائه دهد.

اشاره ای به وضعیت فعلی بنا:

این عمارت هم اکنون منزل افغانه میباشد که در اینجا بصورت اجاره زندگی میکنند. بخشی از قسمتهای عمارت تخریب شده اما فرم کلی بنا تقریبا قابل سکنی است. باغ عمارت که در جلوی آن است همچنان باقی ست که حس لطیفی را به بنا داده. مالکیت بنا: بنای مذکور تحت مالکیت وراثت خانه بنام عطاری است و در اثر عدم استفاده مالکین و اجاره ان به افغانه در حال تخریب است همچنین این بنا قبلا مرمت شده اما اطلاعی از اینکه صاحب خانه اثر مرمت کرده یا میراث فرهنگی موجود نیست.

جنوبی که در واقع نمای اصلی خانه است گویا تخریب و از بین رفته که کلیه گچبریها و نقوش این جبهه از بین رفته که در حال حاضر بدون پوشش سقف است. ستونهای چند ضلعی آجری رواق با طاقهای نیم دایره پوشیده شده است.

نظام سازه ای بنا

ساخت سازه و حل مسائل فنی و ایستایی آن با استفاده از مصالح آن زمان بوده. عمل انتخاب مصالح قبل از انتخاب سازه بوده و عاملی نظیر مصالح در این منطقه ضمن داشتن نقش موثری در ساخت بنا تاثیر بسزای در رونق یک نوع خاص از یک سیستم داشته است. به همین جهت استفاده از خاک طبیعی و شکل دادن به آن به صورت خشت و بعضا آجر در این مجموعه استفاده شده است. خشت ها نقش سازه فشاری و چوب های موجود در آن با طناب دور آنها نقش سازه فشاری را دارند.

قوس (چفت)

در بنای مذکور دو قوس مازہ دار دیده می شود :

۱- قوس کمانی

۲- قوس نیم دایره

ارتفاع خیز به دهنه بستگی دارد و هرچه عرض دهانه زیادتر شود خیز آن بیشتر می شود. بعلاوه معمولا خیز قوس در ارتفاع پایین تر کمتر و در ارتفاع بالاتر بیشتر می باشد تا خطر رانش قوس و دیوار بوجود نیاید .

تویزه

تویزه قوس باربری (سازه ای) است که بار طاق همجوار خود را تحمل و به دیوار منتقل میکند.

نحوه اجرای سقف

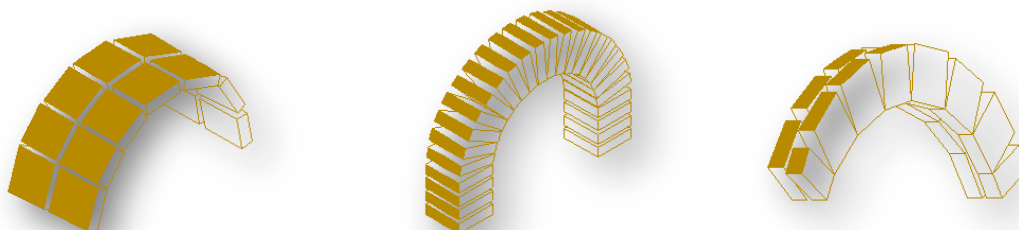
سقف های بکاررفته در بنا با تکیه بر استفاده از مصالح فشاری بوم آورد (خشت و گل و آجر) ساخته شده اند.

۱- نحوه اجرای طاق به روش ضربی (پر) :

دراین نوع اجرا یا خشت از روبرودر صفحه کامل از خود قرار دارد واز زیر در مقطع افقی بصورت نره دیده می شوند. دراین اجرا یک ردیف آجر ر امی چینند ودر دور بعدی آجرهارا طوری قرار می دهند که بند دو ردیف روی هم قرار نگیرد وبه این ترتیب استحکام پوشش آن بیشتر شود.

۲- نحوه اجرای طاق به روش رومی : این طاق کمتر در منازل مسکونی مورد استفاده بوده و بیشتر در اماکن عمومی نظیر مدارس و مساجد مورد استفاده دارد. پوشش این طاق به صورت ادامه رج چینی دیوارها تا راس می باشد.

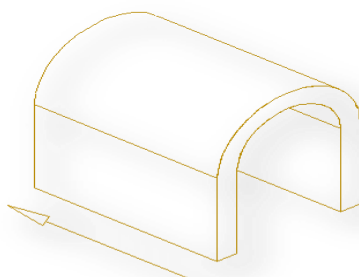
۳- نحوه اجرای طاق به روش چپیره : همانند روش ضربی میباشد با این تفاوت که به جای نره آجر از پایین وجه اصلی خشت و یا آجر نمایان است . مقاومت این طاق کمتر از روش ضربی میباشد ولی اصل پرهیز از اسراف به نحو مطلوبی در آن رعایت شده است. در بنای حاضر اکثر طاقها به همین روش اجرا شده اند.

انواع پوشش سقف

طاق آهنگ : ساده ترین طاق ایرانی «طاق آهنگ» است که در واقع ادامه یک نوع جفت درامتداد معین است طاق آهنگ در بناهای که در ۲ طرف ۲ دیوار ممتد دارد مناسب ترین پوشش است .

طاق آهنگ ها عمدتاً به صورت ضربی اجرا می شودومی توان زیر طاق آهنگ را پس از اتمام سفت کاری با انواع آمود پوشاند .

گنبد گرد پوش : انواع طاقهای ایرانی بسیار مناسب برای شرایط آب و هوای ایران هستند از جمله بعلت ساختارشان در ملایم کردن آفتاب شدید و جلوگیری از نفوذ سرمای سخت بسیار مؤثرند علاوه بر این ، این نوع طاق در مناطق زلزله خیزو زمین های سست مورد استفاده قرار می گرفته است . این پوشش بر روی چهار دیوار بنا می شود که معمولاً بر پلان مربع مستقر می شود

مصالح بکار رفته

چینه : از انباشتن غوره گل ورز دیده سفت به وجود می آید. در بعضی موارد بدان کاه اضافه می کنند تا از ترک برداشتن پیشگیری شود.

خشت : خاک رس مرغوب را به مدت ۲۴ تا ۴۸ ساعت به صورت آخوره در می آورند سپس ملات را ورز داده تا به شکل خمیری کاملاً سفت در آید. خمیر را در قالب هایی می ریزند وقتی خمیر شکل قالب را گرفت قالب را به آرامی بر می دارند تا خمیر خشک شود.

خاک رس : تقریباً هیچ بنائی در محیط حاشیه کویر کشورمان ایران نیست که از این عنصر ساختمانی بهره نبرده باشد که این خود دلایل زیاد و متفاوتی دارد. مانند دسترسی فراوان، ارزان بودن، گیرایی زیاد و ... خاک رس در ملات های استفاده شده در بنا، همچنین در تهیه کاه گل و سیم گل برای استفاده در بناهای سنتی نقش اساسی دارد.

استفاده از خشت در داخل سقف، محل اجرای قوس ها و کنوها نیز رایج بوده است.

کاه : در ترکیب کاه گل در حقیقت نقش میلگرد در بتن مسلح دارد. به این معنی که از خسارات دیدن و ترک خوردگی گل در هنگام بروز تنش در بنا می شود. به علاوه در سیم گل نیز از کاه به صورت ریزتر استفاده می شود.

آجر : آجر نیز استفاده زیادی در دوره نسبتاً جدید ساخت و ساز در این ناحیه دارد و به دلیل آنکه قدمت زیادی از بنا (پهلوی) نمی گذرد قاعدتاً شامل بنای مذکور می شود به ویژه در اکثر نقاط مهم سازه ای بنا مانند کرسی چینی ها، زیر زمین بنا و دیوارها و سقف آنها که به دلیل مقاومت بیشتر آجر در مقابل کاه گل و سایر عناصر سازه ای بهتر کار می کند، همچنین در سقف تمام شده بنا و پشت بام و در جداره کف حیاط که احتمالاً به صورت گودالی به عمق حدود یک متر دور تا دور باغچه حیاط کار شده است. نوع آجرهای به کار رفته در کف حیاط که پاخور بوده است و نیسز سقف بنا در بنا متفاوت است و از جنس بهتری برخوردار بوده اند.

انواع آجر موجود:

آجر جوش-نظامی به ابعاد ۲۰*۲۰ سانتیمتر

آهک : در اکثر بناهای قدیمی بر جا مانده از دوران گذشته ملاتی با قدرت بسیار زیاد گیرائی به نام «ساروج» به کار می رفته است که آهک نقش عمده ای در ترکیب این ملات دارد که در این بنا نیز مورد استفاده داشته است. مانند حوض داخل بنا و احتمالاً پایاب. به علاوه آهک خود به تنهایی به عنوان یک عنصر شاخص در پی و فنداسیون استفاده می شده است که باعث گیرایش بیشتر بین سنگ لاشه ها و جلو گیری از صدمه زدن رطوبت به بنا بوده است.

سنگ و موزاییک و قرنیز : سنگ در این بنا به دو صورت صیقلی و تراشیده شده و یا به صورت سنگ لاشه استفاده می شده است که مورد دوم احتمالاً در فنداسیون بنا دیده می شود. و در تزیینات سنگ تراش خورده صیقلی را داریم. قابل ذکر است که روی قسمتهایی از کف حیاط نیز آثاری از مرمت نا صحیح توسط موزاییک دیده می شود و در پای دیوار های داخلی از قرنیز برای جلوگیری از رطوبت استفاده شده است.

شیشه : به طور مشهود تنها در قسمتهای نور گیر در و پنجره ها استفاده داشته است. که امروزه تمامی شیشه ها شکسته شده اند.

چوب : علاوه بر نقش سازه های کششی در سقف، در چهار چوب در و پنجره و نعل درگاه نیز مشاهده می شود.

گچ و رنگ : این ماده به صورت زیادی در اجرای سقف ها، دیوارها و پوشش دیوارها و تزیینات بنا مورد استفاده فراوان قرار می گرفته است. استفاده از این مصالح و انجام تزیینات توسط آن جالب توجه است.

آسیب شناسی

کلیات آسیب شناسی

در بررسی آسیب شناسی خانه عطاری شهر سیرجان ، در ابتدا سعی بر این است که بایان کلیاتی که به راحتی می تواند بناهای بیشماری را حداقل در محیط زیست وبستر قرار گیری مجموعه خانه عطاری پوشش دهد ، خطوط کلی مرمت مشخص گردد. ضمن اینکه این کلیات لازم الاجراء برای هر بنا نیستند و هر مرمت کار می تواند با شناخت از بنای مورد نظرش راه کارهای مناسب را ارائه دهد.

در تشخیص عوامل، پدیده ها و آثار فرسودگی ، این نکته را باید توجه داشت که بناهای موجود در مجموعه عطاری هرگز بصورت موجودیت منفرد و مجزا از بافت و محیط خود زندگی نمی کنند و پدیده هایی که بنا را به محیط بزرگتر مربوط می کنند ، متفاوتند.

عوامل درونی

کالبد هر بنا، در اتصال خود در جهات مختلف وجود مصالح، عناصر ساختمانی و استخوان بندی آن از عوامل زیستی یا بیولوژیکی تحت تأثیر قرار می گیرد. پوسته خارجی بنا، بسته به موقعیت قرار گیری آن، همواره در مقابل عوامل اقلیمی از قبیل باد، باران، و برف و رطوبت نسبی هوا و چگونگی تغییر درجه حرارت طی روزهای سال دچار تغییر می شود. ضمناً بدنه ساختمان با اتصال به حجم های مجاور و زیرین در محل اتصال و اتکاء ساختمان و زمین، تأثیراتی را نیز از آنها می گیرد. بطوریکه بناهای بر روی سطوح غیر طبیعی یا قشرهای طبیعی غیر مقاوم که از جانب آبهای زیر زمینی تهدید می شوند همواره در معرض تخریب و فرسودگی هستند. همچنین از بین رفتن خصوصیات مصالح، عدم ایفای نقش عناصر ساختمانی و عدم پایداری و ایستایی شالوده های ساختمانی و ضایعات انسانی و بیولوژیکی (که ناشی از ایجاد محیط مناسب برای زیست حشرات، جانوران و گیاهان است) از عوامل مهم درونی بنا در فرسودگی می باشند که تمام این موارد در نمونه خانه عطاری به وضوح دیده می شود.

عوامل بیرونی

خانه عطاری علاوه بر تأثیراتی که از درون خود می گیرد تحت تأثیر عوامل طبیعی دوره ای که تأثیر مداوم بر روی کل مجموعه دارد مانند برف و باران و سرما و گرما و... همچنین عوامل طبیعی غیر مترقبه و عوامل انسانی و مربوط به محیط قرار می گیرد که این تأثیرات معمولاً کل بافت را نیز در بر دارد البته لازم به ذکر است که بعضی از عوامل بیرونی که در مقیاس بافت مؤثر است خود در عوامل درونی نیز وجود دارد.

ضایعات انسانی

بهره وری و مداخلاتی که هماهنگ و منطبق با شناخت بنا نباشد صدماتی را به وجود می آورد که از تخریبهای محیطی می تواند شدیدتر باشد.

ضایعات محیطی

بناهای سنتی در تعادل و سازگاری با محیط شکل می گیرند در مقابله با آن، بعنوان مثال در این گونه بناها هرگز از عایق رطوبتی استفاده نمی گردد و همواره رطوبت طبیعی محیط در یک رابطه رفت و برگشت با بنا قرار دارد، بطوریکه در تابستان این رطوبت، زیرزمینها را خنک و قابل تحمل برای گرمای شدید می کند. انتخاب مصالح و حضور انسان در فضای معماری نقش تعیین کننده ای در ایجاد تعادل محیطی دارد.

شرایط آب و هوایی

هر چند بارش باران و برف اندک در مناطق گرم و خشک مشکلات حاد اقلیم معتدل را ندارد اما وجود مصالح غیر مقاوم در مقابل رطوبت می تواند در دراز مدت علاوه بر فرسایش سطحی باعث مشکلات سازه ای نیز گردد. ضمناً نبود سیستم مناسب دفع آبهای سطحی در معابر و سطح پایین بناها، در بعضی اوقات مشکلاتی را بوجود می آورد. نظارت و کنترل ناودانها و شیب بندی سطوح پشت بام و حیاطها می تواند تا حد زیادی از عوارض منفی بارش بکاهد. با این حال عامل اصلی در فرسایش بناهای مجموعه آب بر روی دیوارهای خشتی و یا تشکیل جویبار در جوار این دیوارها و تجمع آب در پایه آنها عوامل اصلی

تخریب را تشکیل می دهند. و دومین عامل اصلی در فرسایش دیوارهای خشتی باد است. و باد بر اثر سرعت زیاد خودریگ و ماسه های اطراف بنا را بلند می کند و آنها را بر دیوار می کوبد و به این ترتیب سبب فرسایش تدریجی دیوار می شود. که البته عامل اول محسوس تر از عامل دوم است.

آسیب های فیزیکی

این نوع آسیب که بیشتر تحت تأثیر فرآیندهای یخ زدگی صورت پذیرفته، بیشتر در لبه های فوقانی دیوارها و در ارتفاع بالاتر از آنچه قابل مشاهده میباشد. دریافت رطوبت ناشی از بارندگی و همچنین اتفاق پدیده افت ناگهانی درجه حرارت در این ارتفاع از عوامل مهم وجود بیشتر آسیب یخ زدگی در این سطوح میباشد. نمود این آسیب در آجرها، بصورت پدیدگیهای سطحی قابل مشاهده می باشد.

آسیب شیمیائی

در برخی از قسمتها پدیده شسته شدن سطح آجرها در نمای این ساختمان قابل مشاهده می باشد.

پدیده شسته شدن سطح مصالح ساختمانی که تحت تأثیر بارانهای اسیدی اتفاق می افتد آجرهای نمای این ساختمان را نیز متأثر ساخته و منجر به شسته شدن لعاب سطحی آجرها گشته است، بطوریکه در بسیاری از قسمتهای نما، گچی شدن سطح آجر و از میان رفتن لعاب آن قابل رؤیت بوده و زبری آجر، خود را نشان میدهد.

آسیب پوسیدگی در اثر رطوبت محفوظ مانده در آجر : در برخی از قسمتها که آجرها از درجه پخت مناسب برخوردار نبوده و یا رطوبت را برای مدت‌های طولانی در خود حفظ کرده اند پدیده پوسیدگی آجر اتفاق افتاده است. نمود این آسیب بصورت پودر شدن آجر جلوه می نماید. این وضعیت جدای از آجرهایی که بطور پراکنده و تک در نما دیده میشوند و بیشتر به لحاظ اشکالات پخت دچار پوسیدگی شده اند و میزان آنها بسیار کم می باشد.

آسیبهای ناشی از حضور شوره های سولفات، کلروره و نیتراته : پدیده شوره زنی که تحت تأثیر فرآیند تبلور مجدد نمکها صورت میگیرد، ساختار آجر را در فشارهای کریستالیزه شدن نمکها در هم ریخته و منجر به تخریب بصورت پوسته شدن و نهایتاً تخریب کلی و پودر شدن آجر میگردد.

آسیب ناشی از فرو افتادن آجرها : در برخی از قسمتها حضور رطوبت و یا ضربات مکانیکی و یا شسته شدن ملات بندکشی منجر به سست شدن ملات پشت آجرها و نهایتاً رها شدن آنها از بدنه گردیده است. در این قسمتها با مفقودش شدن آجر، زمینه تخریب سایر آجرها فراهم شده است.

آسیب ناشی از سست شدن ملات : در برخی از قسمتها به لحاظ سست شدن ملات پشت آجرها بخشی از آجرها بصورت یکپارچه پیوستگی خود را با بدنه از دست داده اند. در این مواضع خطر فروپاشی آجرها وجود دارد.

آسیب شناسی ساختمانی : مهمترین آسیب سازه ای وارد بر ساختمان که آن را با تهدیدی جدی مواجه کرده است تخریب سقف رواق یا ایوان می باشد که میتواند باعث رانش دیوارها به طرف بیرون شود.

آسیب انسانی : ریختن زباله

نتیجه آسیب نگاری

با توجه به آسیب نگاری اتاق ها به این نتیجه رسیدیم که اتاق های اطراف که در معرض با خارج بوده اند بیشتر دچار آسیب های خارجی و اتاق هایی که با محیط بیرون در تماس کمتری بوده اند بیشتر دچار آسیب های درونی شده اند. در کل با توجه به این نکته که اغلب آسیب های وارده به بنا به علت آسیب های فوق الذکر به خصوص رطوبت و عدم استفاده از خانه می باشد نتیجه می گیریم که علاوه بر مرمت اضطراری نیاز به احیا بنا نیز داریم.

طرح حفاظت

بررسی خطرات فوری و ارائه برنامه رفع خطر

عملیات رفع خطر به منظور حیات بنا و پا بر جا نگهداشتن آن و به دلایل فنی، حفظ و ایمنی انجام می گیرد. این اقدام به طور مقطعی نگرانی از دست دادن شالوده اصلی بنا را رفع و امکان مطالعه و پژوهش را در مدت زمان کافی برای تهیه طرح های مراحل بعدی فراهم می کند.

مواردی را که باید در این راستا مد نظر قرار داد از قرار زیر می باشد:

-شناخت دقیق و کامل بخش های فرسوده و خطرناک

-شناسایی و بررسی مواد و مصالحی که می توانند با توجه به نوع خطر سریعاً مورد استفاده قرار گیرند.

-شناسایی و بررسی روش، فن و تکنیکی که با استفاده از آن عمل رفع خطر سریع تر انجام گیرد.

-ضمن عملیات رفع خطر موقت، عدم استفاده از بخش هایی از بنا یا کل آن توصیه می شود.

-در عملیات رفع خطر، در یک زمان محدود نباید شیوه و تکنیکی برگزیده شود که باعث ممانعت از سایر مطالعات پژوهشی و یا شناسایی منبع خطر گردد.

-تمامی مراحل انجام شده برای رفع خطر باید به صورت موقت در نظر گرفته شود و امکان حذف آنها و انجام مرمت جامع و دائم فراهم باشد.

جهت جلوگیری از تخریب بیشتر بنا، بررسی ها و تحقیقات اولیه در بنا آغاز می شود. شناسایی آسیب هایی که هنوز در حال وقوع می باشند، این کار با نصب شاهد هایی در نقاط مختلف ساختمان و ترک هایی که به نظر فعال می آیند و در حال پیشرفت هستند انجام می یابد. در صورت شناسایی آسیب ها با روش های ساده، سریع و کارآمد از تأثیر عامل آسیب رسان به آن جلوگیری به عمل می آید. بنا از زمان شروع ساخت مدام تحت تأثیر نیروها و عوامل گوناگون می باشد و مادامی که

بتواند تعادل خود را در برابر این عوامل حفظ کند یا بر جا خواهد ماند، برای رسیدن به این تعادل اگر تحمل فشار ناشی از آن در بنا پیش بینی شده باشد، بنا بدون کوچکترین حرکت و تغییر ظاهری آن را تحمل می کند. بنا از زمان پیدایش خود به این صورت تحت تأثیر نیروهای مختلف اعم از فشاری، کششی، برشی، خمشی است. یک بنای پا بر جا نشان می دهد که تحت تأثیر این نیروها توانسته به تعادل برسد. کم و زیاد شدن این نیروها در بهترین وجهش به صورت مقطعی تعادل بنا را به هم می زند و بنا با تغییر حالتی که در خود می دهد مجدداً تعادلش را بدست می آورد. ترک های دیده شده در بنا اغلب نشانه همین عدم تعادل هاست که باعث ایجاد ترک شده و اگر ترک به سکون رسیده باشد نشان از رسیدن به تعادل جدید است. بنابراین لازم است برای جلوگیری از تخریب بیشتر بنا ابتدا آسیب های ساختاری را که می توانند باعث فرو ریختن و تخریب کل بنا و یا بخشی از آن گردد بشناسیم و سپس از به تعادل رسیدن و یا نرسیدن آن آگاه شده، برای جلوگیری از خرابی بیشتر چاره ای بیاندیشیم. آسیب های به تعادل نرسیده را که هنوز در حال واقع شدن هستند باید هر چه سریعتر و به کمک روش های موقت و سریع به تعادل رساند.

مهمترین عامل مخل تأثیرگذار در این بنا رطوبت می باشد که آسیب های مختلفی به بنا وارد نموده است.

بخشی از این آسیب ها مربوط به رطوبت ناشی از نزولات آسمانی می باشد که به دلایلی چون شیب بندی نامناسب بام و نصب ناصحیح ناودان و ... بوده و بخش دیگر این رطوبت، رطوبت صعودی می باشد که در آسیب رسانی به بنا فعال است ولی بایست هر چه سریعتر برای جلوگیری از آسیب بیشتر اقدام فوری بعمل آید.

یکی از مهم ترین مشکلاتی که بر کالبد بنا وارد گردیده و موجودیت آن را زیر سؤال می برد ضایعات سازه ای می باشد البته بدیهی است که عواملی چون رطوبت و بارش علت های اصلی وعدم حضور مالکان جهت پیشگیری و نگهداری باعث بروز این ضایعات است. در نتیجه نشست پی ها و انحراف دیوارها بصورت ترک در سطوح بیرونی خود را نشان می دهد. به منظور تأمین استحکام و برطرف کردن ضایعات، لازم است موارد زیر بادقت دنبال و نسبت به تحقق آن اقدام لازم بعمل آید. برطرف کردن ضایعات بدون از بین بردن عامل مخل کاری بیهوده است چرا که ممکن است دوباره صدماتی را بر بنا وارد نماید لذا لازم است عامل مخل تشخیص داده شود و پس از اطمینان نسبت به حذف آن اقدامات بعدی صورت گیرد. البته بدیهی است اقداماتی که در جهت بهره برداری از خانه صورت می گیرد خود به خود بعضی از عوامل مخل را حذف می نماید.

در مرحله بعدی لازم است نسبت به تعادل ثانوی اطمینان حاصل نمود نصب شاهد در محل ترکهایمی تواند تغییرات احتمالی را متظاهر نماید البته در نصب شاهد باید موارد زیر بدقت انجام شود.

(۱) شاهد باید حتماً بر روی سطح سازه ای نصب گردد بدین منظور اندوهای روی این سطوح باید برداشته شده، تا حرکات مربوط به جابجایی اندود از سطح دیوار که ممکن است علت های ثانوی داشته باشد موجب گمراهی نگردد.

(۲) به منظور حساس کردن شاهد می توان از شکل دم چلچله ای و مصالحی چون گچ دندان سازی (ژیبس) و شیشه با ضخامت کم استفاده نمود.

۳) ثبت تاریخ نصب شاهد و کنترل مستمر آن و در صورت ظهور ترک بر شاهد نصب مجدد باعث می‌گردد بتوان حرکت بنا را تشخیص داد.

بدین منظور اقدام‌های زیر در کارگاه صورت می‌گیرد:

۱- جمع آوری نخاله‌ها و انتقال آنها به بیرون کارگاه جهت شناسایی بهتر بنا نظافت حیاط و نخاله‌های ساختمانی ناشی از ریختن سقف‌ها و جرزها گردآوری کلیه وسایل موجود در خانه (در صورت وجود) و ضبط آنها در موزه کارگاه.

۲- کنترل تاسیسات بنا شامل ناودان‌ها، سیستم آبرسانی و دفع آب و ... و هدایت جریان آب و رطوبت به مسیر مطمئن تر جهت جلوگیری از آسیب دیدگی‌های احتمالی. اصلاح وضع نابسامان ناودان‌ها به طوری که آب سطحی بام به راحتی به حیاط و در نهایت به فضای سبز حیاط هدایت شود. جمع آوری زباله‌ها و مصالحی که ممکن است سبب گرفتگی ناودان‌ها شوند.

۳- شناسایی بارهای اضافی وارد آمده به بنا و سعی در حذف یا کاهش آنها. برداشتن لایه‌های متعدد کاهگل که بار زیادی را به ساختار بنا وارد می‌سازد و نیاز به سبک‌سازی بام دارد.

۴- حذف بخش‌های الحاقی بنا، در صورتی که نقش سازه‌ای نداشته باشد.

راه تقرب به درمان آسیب‌های تزئینات

حذف الحاقات و بازسازی قسمت‌های تخریب شده با توجه به اسناد و مدارک و همچنین با اجرای صحیح به خصوص در قسمت قفل و بست‌ها و پی‌سازی بنا این آسیب‌ها برطرف می‌شود چراکه عامل ایجادکننده این آسیب‌ها الحاقات غلط و تخریب‌های بی‌مورد است.

آجرکاری: جهت اقدامات حفاظتی استحکام بخشی آجرهایی که نمی‌توان آنها را تعویض کرد با مواد سینتیک مثل پارالوئید (bv2) با تینر ۵ تا ۱۰ درصد محلول، و در آجر تزریق می‌کنند. و در مورد آجرهایی که قابلیت تعویض دارند، از آجرهایی استفاده می‌شود که جنسیتی هماهنگ با آجرهای قدیمی داشته باشند.

چوب: برای استحکام بخشی چوب و ضد آب شدن آن می‌توان به روش سنتی یعنی استفاده از روغن بزرک عمل نمود. راه‌های برخورد با چوب‌های دارای موربانه و یا سوسک چوب، بخورده‌ی و ضد عفونی، در محفظه‌ی گاز غیر قابل نفوذ است که از ماده‌ی دی‌سولفور کربن و برومو متیل می‌توان استفاده کرد.

اندودها: ترک خوردگی: علت ترک خوردگی در اندودها حرکت نسبی اجزاء مجاور ساختمان، افت ملات در لایه‌های زیرین و گیرش سریع ملات‌ها می‌باشد که راه درمان آنها می‌تواند اجرای صحیح باشد.

شوره زدگی : در صورت پدیدار شدن شوره روی سطح زیر کار ، باید آنرا بوسیله برس زدن و شستن با آب یا مواد شیمیایی مربوطه زدود ، سپس اندود کاری را شروع کرد .

پوسته پوسته شدن : در اینجا استفاده از ملات چسبیده به اندازه کافی در ملات و عایق بندی رطوبتی سطحی ، چنانچه در مجاورت رطوبت دائمی باشد ، می تواند جلوی این عارضه را گرفت .

طبله کردن : با ایجاد قفل و بست لازم بین سطوح مختلف ، در معرض رطوبت نگه نداشتن ملاتهای گچی می توان جلوی این عارضه را گرفت .

لکه : اندود کاری در بیش از یک لایه به همراه خارج کردن مواد ناخالص ، یا استفاده از مواد اولیه با کیفیت راه تقرب به از بین رفتن لکه هاست .

پودره شدن : عایق بندی رطوبتی برای سطوحی که در مجاورت رطوبت مداوم قرار دارند و عدم استفاده از وسایل گرم کننده یا فن برای خشک کردن سطوح اندود از این عارضه جلوگیری می کند . در کل باید اندودهای قبلی تراشیده شده و بعد از اطمینان به از بین رفتن تاثیرات موربانه و بقیه عوامل مخل ، اندود جدید به جای آن اجرا شود . اجرای اندودکاربندی ها نماهای داخل ایوان اصلی ، که از روی نمونه به کار رفته شده در بنا تکمیل و بازسازی می شود .

راه تقرب به درمان آسیبهای ناشی از اجرای نادرست تأسیسات

برای برطرف کردن عوامل مخل به شرح زیر عمل می کنیم:

جهت پیشگیری با رطوبت کف استفاده از سنگ ماکادئوم یا سنگ شکسته (لاشه) به ارتفاع حدود 40cm وریختن شن بادامی بر روی آن و فرش نهایی کف را در مقابل رطوبت عایق می کند همچنین استفاده از ازاره بندی صحیح باین امر کمک می کند.

استفاده از ناکش در قسمت هایی از پای دیوار : این روش به منظور ایجاد شرایط لازم برای تبخیر و تهویه ودر نتیجه دفع آب موجود در زیر سطح کف اجرایی شود. اگر بتوانیم سطح تبخیر را در زیر خاک فراهم کنیم ، از کد 000 به بالا شرایط مطلوبی بدست خواهد و درواقع ، شرایط مناسب برای پیشگیری از صعود رطوبت و تبخیر آن پیش از رسیدن به ارتفاع فوقانی تضمین میشود.

درپای دیوار کانالی به عرض حدود 60cm و ارتفاع لازم (تا روی پی) احداث می شود. دیوار 11cm در طرف اصلی دیوار ساختمان احداث میشود این دیوار باید دارای خلل و فرجی باشد که تنفس دیوار اصلی ساختمان را مسیر سازد (بندهای عمودی آن باید فاقد ملات باشد حتی م کرد. عدم استفاده از اندود بر روی دیوار موجب تنفس دیوار ودر نتیجه خشک شدن آن می گردد. به فاصله 60cm از دیوار 11 سانتی متری ، دیوار دیگری به قطر 35cm احداث می شود که تحمل بار سقف کانال و همچنین فشار خاک جانبی را بر عهده خواهد داشت . در کف کانال ، زهکشی لازم به منظور هدایت آب جاری احتمالی به

سمت چاهکهای فاضلاب پیش بینی شده و سقف کانال به وسیله پوششهای سیمانی و یا تاق ضربی اجرا می شود. ی توان بعضی از قسمتها را بصورت شبکه ای احداث کرد.

نکات زیر باید در احداث این کانال مد نظر قرار گیرد:

- پیش بینی پی بندی در جوار پایه ها و دیوارهای باربر.

- ارتباط بین کانالها باهم .

برای جلوگیری از نفوذ رطوبت نزولی کارهای زیر باید انجام شود،

برای پوشش بام باید شیب بندی مناسب جهت هدایت صحیح آب باران پیش بینی شود.

ناودانها و استقرار آنها در محل های مناسب بنا الزامی است . جزئیات ناودانها و رخیامها به روش صحیح باید اجرا شوند.

لایه های عایق باید تعمیر و تعویض شوند.

در کف پشت بام بناهای قدیمی استفاده از عایق غور گل توصیه می شود.

جهت تهیه خشت برای پای دیوارها از فرمول زیر استفاده شود.

خاک رس چرب کوبیده با مقداری خاکستر مخلوط شده به همراه گاه بامقداری خرده سنگ خشت را تهیه کنیم . معمولاً خاکستر دارای چربی ناچیزی می باشد که وجود آن در خشت حالت عدم مکش آب را به وجود می آورد. رنگ این نوع خشت خاکستری می باشد.

راه تقرب به درمان آسیبهای محوطه

بعد از برطرف کردن آسیبهای سازه ای ، معماری و تأسیساتی و... نوبت به محوطه سازی و کف سازی در خانه می رسد . با توجه به اینکه فضای باز جزء لاینفک فضای فیزیکی محسوب می شده است . در زمان طراحی مجدد و تعمیر بنا باید به این نکته توجه شود. در اینجا با توجه به شواهد، اسناد و مدارک مربوط به کف سازی ، از راه بندی ایجاد و رخیام و اندود کشی جداره های حیاط انجام می شود و در صورت نبودن مدارک باید از راه مقایسه تطبیقی تکلیف کف ، از راه و رخیام و اندود ها را مشخص نمود.

راه تقرب به درمان آسیبهای حیوانی و حشرات مودی

برای این منظور در حال حاضر در ایران مرسوم ترین روش استفاده از سمپاشی است که با توجه به اینکه مصالح اصلی مجموعه سلطان بندرآباد خشت می باشد این روش بدلیل تولید رطوبت در داخل دیوار پیشنهاد نمیگردد و به جای این روش ، تله گذاری پیشنهاد می گردد. با این حال بین سموم مختلف ۲سم از بقیه آسیب رسانی کمتری به سلامت انسان و محیط زیست دارند که در زیر معرفی می شوند :

کلریدیفوس (دورسبان) امرسیون ۰.۸٪ دورسبان حشره کشی است فسفره که برای کنترل انواع حشرات بیشتر در مزارع و مبارزه با حشرات خاکزی بکار می رود.

اتصال و کلاف بندی پوشش گنبدی یا اسکلت بنای خشتی :

در تقاطع دیوارها و همچنین در قسمت میانی آنها چوبهای عمودی و شاخص کار گذارده می شود. ارتفاع تا غلت پوشش مرتفع انتخاب می شود و سپس در چهار طرف عمل کلاف کشی انجام شده و به عضوهای عمودی میخ می گردد. چنانچه نشست پل و یا کشها بر روی یکدیگر به شکل نیم آنیم و تحت زاویه پخ انجام گردد و سپس به یکدیگر میخ شوند اتصالات بهتر به وجود می آید. چنانچه در قسمت های میانی پوشش کلاف بندی مذکور تکرار گردد ، کاملاً طاق اسکلت خشتی بنا درگیر و پیوند می شود.

دوخت و دوز :

در قسمت هایی از مجموعه که زمانی بعلت رانش ترک خورده اند ولی کار اساسی خنثی کردن نیروها در آنها انجام و سازه مجموعه تثبیت شده است. بطور موضعی با توجه به نوع مصالح و شیوه ساخت به دوخت و دوز و ترسیم ترکها می پردازیم .

راهکارهای نحوه تقرب به درمان:

حذف عامل رطوبت با احداث کانال ناکش در فضاهایی که مستقیماً با زمین در تماس میباشند .

کندن نازک کاری آسیب دیده و الحاقی و اجازه دادن به بدنه ها تا خشک شوند و سپس سفیدکاری گردد .

ترمیم کالبدی تخریب های وارده بر بنا .

پیش بینی سیستم سرمایش و گرمایش مناسب با بنا .

برگرداندن درگاه به حالت اصیل خود .

نصب شاهد در محل ترک و در صورت عدم تغییر شکل تراشیدن بخش آسیب دیده و مرمت ترک و اجرای مجدد نازک کاری .

ترمیم پله های آسیب دیده و اجرا با مصالح معمول و مقاوم مثل آجر جوش .

تراشیدن ملات و مصالح مستهلک و اجرای مجدد پای دیوار و تقویت پای دیوار و شیب بندی مناسب جهت دفع آب سطحی .

تخریب الحاقات .

پیشبینی سرویس بهداشتی بادسترسی به آب شهری و سیستم دفع صحیح فاضلاب .

- اجرای مجدد سقف و شیب بندی مناسب .
- تخریب جرز جدا شده از بنا و اجرای مجدد این بخش .
- اجرای کانال گربه رو در کف فضا های داخلی .
- اصلاح شیب بندی بام و هدایت آبهای سطحی در مسیر تعبیه شده و ناودان .
- احداث کانال ناکش دور تادور حیاط و شیب بندی و شیب بندی مناسب حیاط و هدایت آب باران .
- دوخت و دوز سازه سقف به جرز و اجرای مجدد کاهگل نما و شرفی های آسیب دیده .
- تراشیدن و پاک کردن فضولات پرندگان و اجرای مجدد اندود بدنه و اجتناب از بلا استفاده ماندن فضا .
- حذف یادگاری نوشته ها ، تراشیدن اندود آسیب دیده و اجرای مجدد آن و آموزش فرهنگ صحیح استفاده از فضا به استفاده کنندگان .
- استفاده از تکنیک و شیوه مناسب ضمن اجرای صحیح در تمامی موارد .
- وقفه زمانی برای خشک شدن بدنه ها و اجرای اندود نهایی با مقاومت بالا .
- ترمیم کف اتاق و استفاده از مصالح معمول و مناسب برای کفپوش اتاق مثل آجر با ملات مقاوم .
- ترمیم بخش های تخریب شده با مصالح مرغوب و پوشاندن آن با اندود کاهگل .
- اقدام جهت ترمیم نور گیر و اجرای پوشش مناسب و مقاوم در برابر باران .
- محافظت از پای دیوار توسط شیب بندی و اجرای ازاره .
- تقویت پایه دیوار و اجرای مجدد پایه جرز .
- حذف مصالح ناهماهنگ با بنا و اجرای مجدد توسط مصالح همگون .
- حذف تیغه ای الحاقی و برگرداندن درگاه به حالت اول .
- تعمیر و نصب مجدد در و پنجره های چوبی .
- حفر چاه فاضلاب جهت هدایت آب های سطحی و ...
- حذف عنصر الحاقی از بنا .
- کندن توده کاهگل فرسوده و اضافی و اجرای مجدد کاهگل سقف با تاکید بر شیب بندی صحیح بام .

طرح مرمتی

رئوس عملیات طرح مرمت

موارد کلی ورئوس عملیات مرمتی در بنا را می توان به شرح زیر خلاصه نمود:

- ۱- رسیدن به کف اصلی کلیه فضاها: حذف لایه های متعدد اضافه شده در پشت بام، حیاط، اتاق ها
- ۲- رطوبت زدایی از کلیه فضاهای بنا: احداث کانال ناکش در بخش هایی از بنا که با خاک زمین در تماس مستقیم است.
- ۳- استحکام بخشی : شامل استحکام بخشی کلیه عناصر ساختاری و کالبدی از جمله بام ها، سقف ها، دیوار ها و کف های آسیب دیده با تعویض مصالح فرسوده و جایگزینی مصالح جدید و متناسب به شرح زیر:
 - ۱) فضاهای مرطوب و یا فضاهای در معرض رطوبت : آجر با ملات ماسه آهک
 - ۲) فضاهای خشک : آجر با ملات گچ و خاک
 - ۳) دیوار های جدید که در طرح اضافه شده: آجر با ملات حرامزاده
 - ۴- باز سازی کلیه عناصر تخریب شده چون سقف ها، دیوار ها و... کلیه عناصر ساختمانی بنا که در اثر تاثیر عوامل آسیب دیده فرسوده و تخریب شده اند با مصالح متناسب و هماهنگ با بنا بازسازی می شوند.
 - ۵- حذف نازک کاریهای فرسوده در کلیه فضاها و نازک کاری مجدد متناسب با طرح احیاء به دلیل فرسودگی و آسیب دیدگی نازک کاری در بعضی فضاها، نازک کاری ها تراشیده شده و متناسب به نوع فضا مجدد نازک کاری می گردد.

بدنه ها: فضاهای بسته (به غیر از سرویس ها و آشپزخانه و آبدارخانه): گچکاری با آستر گچ و خاک

فضاهای نیمه باز: گچ و ریگ

فضاهای باز: سیمگل

فضاهای آشپزخانه: کاشی تا ارتفاع ۱۳۰-۱۲۰ سانتی متر

فضاهای سرویس تا سقف : کاشی

کف ها: فضاهای بسته (به غیر از سرویس ها و آشپزخانه و آبدارخانه): سنگ گندمی

فضاهای باز و نیمه باز: آجر فرش

فضاهای سرویس و آشپزخانه و آبدارخانه: کاشی دستی

سقف: اندود گچ و خاک

بام: آجر فرش و اندود کاهگل

۶- حذف عناصر الحاقی و مداخلات نابجا در بنا حذف کلیه عناصر، تیغه ها و مصالح الحاق شده و کلیه مداخلات نابجا در بنا و باز گرداندن بنا به وضع و حالت اصیل خود.

احیاء

اهداف ارزشی:

تمدن به معنای "حس تداوم" است و انسان متمدن نیازمند است تا بتواند حس کند به جایی در فضا و زمان تعلق دارد و می تواند آگاهانه به پیش و پس خود نگاه کند. به گذشته و بناهای به جامانده از آن احترام می گذاریم چرا که به ما حس هویت و تداوم می بخشند، فرهنگ و آداب و رسوم گذشتگانمان رابه ما باز می نمایند، بناهای قدیمی با ارزشند چرا که سازندگان آنان فکر و ایده خود را در شکل دهی آنها به نمایش گذاشته اند. در طرح احیا بنایی را مرمت و احیاء نمی کنیم، مگر این که در پس ذهنمان به نمایش گذاشتن ارزش های نهفته در کالبد بنا موجود باشد.

اهداف معماری:

چه در طرح مرمت و چه در طرح احیاء هدف به نمایش گذاشتن ارزش های نهفته در پشت کالبد بناست، کالبدی اصیل و به دور از جلوه های تحمیل شده به بنا. کاربری های جدید با تحمیل یک سری تجهیزات و امکاناتی که لازمه زندگی مدرن و امروزی است همراه می باشد، آماده سازی بنا برای کاربری های جدید و امروزی نباید به گونه ای باشد که ارزش های معمارانه بنا را خدشه دار نماید، بلکه هدف اصلی که ادراک هویت بنا و ادراک نظام حاکم بر معماری آن است در درجه نخست اهمیت قرار می گیرد. البته با ورود امکانات امروزی به بنا آمادگی برای حضور مجدد انسان بیشتر می گردد.

اهداف اجتماعی:

نکته قابل توجه در مورد این بافت مسکونی زنده و فعال بودن آن است، قرارگیری در کنار مسیل قدیمی شهر و از همه مهمتر قرارگیری در نزدیکی چند اثر تاریخی با ارزش و خانه های قدیمی و همچنین حیات اجتماعی درواحد های مسکونی مجاور پتانسیل مهمی برای بنا محسوب می شود، در طرح هدف، مخاطب قرارداد مردم محله و هماهنگی کاربری پیشنهادی با محیط اجتماعی موجود است تا ضمن ایجاد تعادل با عناصر همجوار بتواند نقش مثبتی در سطح محله و برای مردمان آن داشته

باشد در طرح نوسازی، هدف برداشتن قدمی نودراین راه و ارائه‌الگویی است تا مردم به روی آوردن به بافت‌های قدیمی و نوسازی در آن ترغیب شده و در ضمن ارزش‌های نهفته در آن را نیز خدشه‌دار نسازند.

اهداف اقتصادی :

در این طرح به دلیل کاربری قبلی به عنوان خانه مسکونی انگیزه‌های اقتصادی کم‌رنگ می‌باشد و قصد بر آن است که محلی جهت حضور مردم و در نهایت مشارکت عمومی در حفظ و استفاده از بنای مذکور و انگیزه‌ای جهت فعالیت‌های آتی شکل بگیرد. پارامترهای مهم در تعیین نوع کاربری پیشنهادی عبارتند از:

۱- حیات اجتماعی محله و موقعیت مناسب بنا در محله

۲- فضاهای متعدد بنا

حفظ انتظام فضایی و ایجاد حس وحدت در فضا از جمله عوامل مهم هستند که در تامین اهداف بالا نقش کلیدی ایفا می‌کند، پیشنهاد داده می‌شود.

کاربریهای پیشنهادی

کتابخانه

نمایشگاه عرضه محصولات صنایع دستی

آتلیه معماری

مدرسه هنرهای تجسمی

گالری هنری

کافی شاپ سنتی

به علت نیاز به فضای فرهنگی چند عملکردی و با بررسی پتانسیلهای سایت و با توجه به امکانات موجود و تغییرات داده شده در بنا و با توجه به اینکه کاربری داده شده تغییراتی در کالبد اصیل بنا وارد نمی‌آورد این کاربری پیشنهاد داده می‌شود.

منبع :

کتابخانه مرکزی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کرمان

Surf and download all data from SID.ir: www.SID.ir

Translate via STRS.ir: www.STRS.ir

Follow our scientific posts via our Blog: www.sid.ir/blog

Use our educational service (Courses, Workshops, Videos and etc.) via Workshop: www.sid.ir/workshop